

BILORIENTERING

INTRODUKTION

BILO.HOMEUNIX.ORG

Om Bilorientering

Tävlingsbana

Kontroller

Bestraffning

Publiksträckor

Vem vinner?

Bilorientering går ut på att åka karträtt väg enligt de körbesked och kartklipp som man får vid varje tävlingssträcka. Enkelt sett kan man säga att det är en variant av rally och orientering, fast med ett större samarbete mellan förare och kartläsare där båda är lika viktiga för att man ska lyckas uppnå ett bra sportsligt resultat. Man får börja läsa karta i bilorientering *om man är 13 år fyllda*, eller om man är minst 9 år och i målsmans sällskap.

Innan tävling är banans sträckning hemlig för de tävlande. Publik och press kan alltid få påvisade platser att följa delar av tävlingen på. Kontakt tas då lämpligen med tävlingsledningen i anknytning till startplatsen på tävlingsdagen.

För att kontrollera att ekipaget har åkt karträtt väg placerar man ut *passer-* och *orienteringskontroller* i form av skyltar efter färdvägen. Även *tidskontroller* finns, och de är till för att kunna räkna ut hur lång tid de tävlande har att göra på en sträcka. Tidtagning kan ibland ske med *SportIdent* – ett system där den tävlandes passertider lagras elektroniskt.

En missad PK eller OK ger tio straffminuter extra i resultatet. Det lönar sig alltså att leta efter rätt väg om man kommit på villospår. För sen ankomst i förhållande till den idealtid som banläggaren valt att sätta på en sträcka, ger motsvarande tidsprickar i resultaträkningen.

Man får även tidsprickar om man kör för fort på en sträcka och åker in i en TK mer än 10 minuter före utsatt idealtid. Medelhastigheten är 40km/h.

Brukar finnas vid större arrangemang. En publiksträcka är oftast förlagd till ett industriområde eller liknande där en publik lättare kan få översikt på hur de tävlande klarar av banan.

Ibland går stora delar av en tävling i djupa mörka skogar där det kan vara lite knepigt att vara åskådare. Varför inte prova på att åka en tävling istället? Det är lika roligt vare sig man är förare eller kartläsare!

I Uppland arrangerar flera klubbar ihop en höstserie som uppskattas av både totala nybörjare och de med något mer rutin. Tävlingarna är ett utmärkt tillfälle att prova på *billig och rolig bilsport*. Maximalt antal ekipage är 60 stycken per tävling.

Vinner gör det ekipage som klarat av tävlingen på minst antal totalprick. Man tävlar om äran, och i förekommande fall seriepoäng.

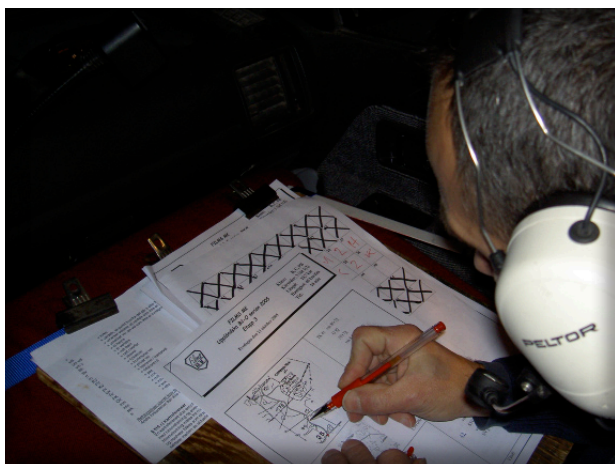
Man tävlar i bilorientering på *lokalnivå*, *distriktsnivå* (DM) samt *riksnivå* (SM) och *nordisk/internationell nivå* (tidigare NM, numera NEZ, *North European Zone*).

Det finns även veteran tävlingar då bilen ska vara minst 20 år gammal. Vid sådana tävlingar är oftast orienteringsmomentet av en lite enklare sort.

Man åker även bilorientering i bland annat Danmark, Finland och Norge. Dessa är snarlika i sin utformning.

Bilo finns även i Baltstaterna, och i Storbritannien förekommer liknande sporter som Navigation Rally och Road Rally.

Där har man dock något annorlunda principer när det gäller kartläsningen.

Former

Bilorientering tävlar vi i Sverige i två former; • typ A – med numrerade kontroller & typ B – med onumrerade kontroller.

En tävling består av *orienteringssträckor* och ibland *transportsträckor* däremellan. En sträcka kan vara allt från ett par minuter till uppemot någon timme, och en tävling kan pågå från totalt nån timme vid debutanttävling, till uppemot ett par timmar vid större tävlingar. Antalet mil på en tävling anges i inbjudan till tävlingen.

Tidsprick

Man bestraffas för de minuter och sekunder man kommer för sent i mål på en o-sträcka i förhållande till idealtiden. Man får vara maximalt tio minuter före utsatt idealtid i mål på en sträcka eller transport. Är transporttiden satt som maxtid bestraffas ej för tidig ankomst.

Besträffning sker med tio minuter för en missad kontroll på vägen. Det lönar sig alltså att leta efter OK:n och PK:n. Råkar man missa en tidskontroll blir man utesluten ur tävlingen.

Tidsprick kan man även få om man kommer för sent till den startande tidskontrollen på en o-sträcka efter en transportsträcka.

Tavlor

Finns det ett par varianter av. Normalt sett ska de vara av typen 25x35 centimeter stora, och kodbokstäverna ska vara minst 12 cm höga. Tavlorna vi har i *Rasbo MK* är av modell blå botten med vita bokstäver. Även andra färgkombinationer kan förekomma vid andra klubbars tävlingar, t ex gul botten med svart text.

Körs bilo typ A sitter det ett ordningsnummer i övre vänstra hörnet på tavlan. Tavlorna måste tas i rätt nummer/ordningsföljd. Man får alltså inte fylla i en senare tavla innan man tagit de som är innan på tidkortet.

TK

Tidskontroll – enkel skylt i gul färg. Ger dig start och måltider. Lämnar körorder för sträckan till dig 30 sekunder innan din starttid.

OK

Orienteringskontroll - blå skylt. En skylt som placeras parallellt med vägen på höger sida i färdriktningen. Placeringen kan vara en väg, gräns, milsten, bäck, hus eller annat orienteringsbart karttecken. Kontrollens kodbokstav ska noteras i kontrollkortet.

PK

Passerkontroll - blå skyltar. Består av två tavlor, en blank vänstermarkering och en tavla till höger med den kodbokstav som ska antecknas i kontrollkortet.

BPK

Bemannad passerkontroll - blå skyltar. En person kliver fram vid kontrollen och stämplar första tomma rutan i ditt kontrollkort.

SPK

Stämpelpasserkontroll - blå skyltar. En stämpel sitter fastsatt på den högra tavlan. I stället för kodbokstav eller bemanning stämplar du själv i rätt ruta på kontrollkortet. Förekommer sällan.

IK

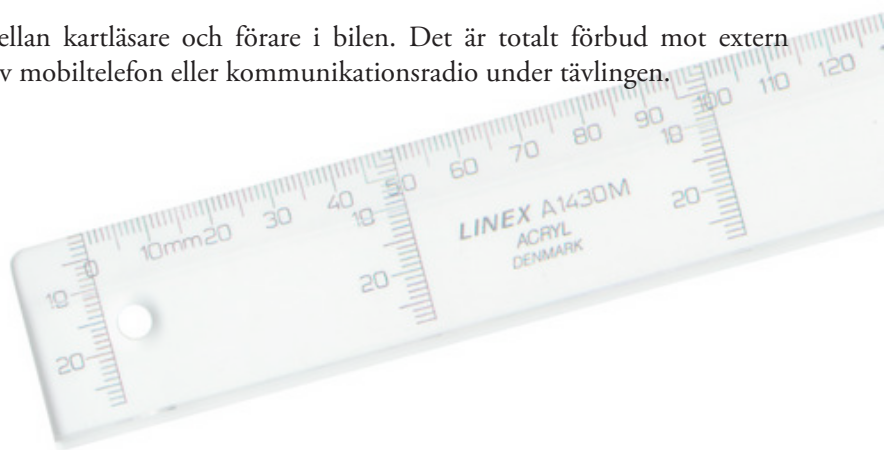
Informationskontroll - blå skylt. Lämnar ytterligare information om vad som skett med vägen, till exempel att den inte är farbar. IK-beskedet lämnar i ett sådant fall information om hur du ska åka istället för vad som var tänkt från början.

Vänstermarkering

En blank blå skylt som markerar vänstersidan av en kontroll som ska passeras.

Förare	Ska ha giltigt körkort och ha genomgått den korta teoriutbildning som genomförs vid startplatsen i samband med tävling.
Kartläsare	Ska genomgå den korta teoriutbildningen. – Åldersgränsen är 13 år, 9 år om man är i målsmans sällskap. Detta gör bilorientering till en <i>utmärkt motorport att börja med!</i>
Eventlicens	En licensmodell som gäller för en specifik serie eller arrangemang. Licensen är giltig för tävlande i C-klassen på lokal nivå. Du löser den vid startplatsen.
Klass A, B, C	För att få en nationell tävlingslicens i klass C som förare eller kartläsare måste man ha genomgått en teorikurs. Kontakta din lokala motorklubb. En nationell licens gäller för tävlingar i Sverige och i EU-länder. För att klassa upp sig till licensklass B från klass C måste man placera sig väl vid flertalet tävlingar där tävlingsfältet är av en hyfsad storlek. Läs mer i regelboken. Samma princip för att klassa upp sig till klass A från klass B.
Andra licenser	Det finns även ytterligare licenstyper exempelvis <i>debut-/ungdomslicenser</i> , läs mer om dessa på <i>Svenska Bilsportförbundet:s</i> webbsida; sbf.se –
Utrustning	Det är bara bra om bilen är utrustad med:
<i>En trippmätare</i>	Trippen som sitter i bilen som standard är utmärkt. Ett klart plus är det om du kan nollställa den eftersom att det då blir lättare att mäta med den.
<i>Innerbelysning & förstoringsglas</i>	Eller en fast monterad kartläsarlampa. Man kan även bygga in en lampa i en gammal kaffepanna tillsammans med ett förstoringsglas och linjal för att underlätta kartläsandet. En lupp eller liknande kan man också använda sig av för att kunna tyda kartorna lättare.
<i>Pennor & linjaler</i>	Pennor är ett måste. Man får inte fylla i tidkorten med blyerts utan en vanlig bläckpenna gör jobbet. Linjal är kartläsarens huvudinstrument. Det är en bra hjälp att kunna placera angivelserna och mäta avstånd på kartorna.
<i>Ficklampa</i>	Eller en riktig handsökare. Tävlingarna går ofta på kvällstid, och då kan det bli svårt att se orienteringskontrollernas kodbokstäver i mörkret. En ficklampa duger utmärkt till en början.
<i>Masonitskiva</i>	En sådan är bra att kunna lägga kartan på så att den ligger stadigt i knät på kartläsaren.
<i>En backlampa</i>	Man får ha en backlampa monterad om man vill ha det. Den får endast vara tänd då man backar.
<i>Kommunikationsutrustning</i>	Får finnas mellan kartläsare och förare i bilen. Det är totalt förbud mot extern användning av mobiltelefon eller kommunikationsradio under tävlingen.

Bil

När man börjar med bilorientering behöver man inte ha särskilt avancerad bil eller utrustning. Till en nybörjartävling, t ex *Upplandsserien*, går det bra att tävla med den vanliga Svenssonbilen då de tävlingarna oftast är förlagda till vanliga allmänna landsvägar.

Bilen måste vara skattad och besiktigad. Vid tävlingsbesiktningen kontrollerar bland annat lampornas funktioner, bromsljus och blinkers samt att det i bilen medföljer:

- förbandsutrustning, typ förbandskudde.
- två stycken godkända varningstrianglar.

För större tävlingar föredrar oftast de tävlande att ha fastmonterat en *hasplåt* under bilen som extra skydd då sådana tävlingar kan gå på mer eller mindre bra skogsvägar, på industritomter, i grusgropar eller på parkeringar. Påminner ibland om enduro med bil.

En bilotävling har inte tävlingssträckor i tätbebyggda områden, utan man har transportsträckor mellan de olika tävlingssträckorna som oftast går på allmänna- eller privata vägar.

Som banläggare går man in för att hitta kartor som har gamla vägar du ska åka på. Man letar helt enkelt efter vägrätningar och liknande vägavsnitt för att kartläsaren ska sättas på svåra prov då det gäller att åka karträtt hela tiden.

En nybörjartävling är dock av något enklare art, men den sista tävlingen i Upplandsserien brukar alltid innehålla några extra svårigheter, till exempel ett par härligt rätade vägar. Detta är tjusningen med sporten – att lösa banläggarens klurigheter.

Skyddsutrustning

Det finns inget krav på hjälm eller burbåge. Används hjälm ska den uppfylla SBF:s krav för hjälmar.

Hur en körorder är uppbyggd

Längst upp på sidan finns information om sträckan; vilken körorder det är, antal sidor, sträckans längd samt hur lång tid du har på dig att klara av sträckan.

Resten av sidan består av en eller ett par kartklipp från olika kartor med varierande kartskala. Vid varje kartklipp står angivet kartans skala, och är kartan egenproducerad anges det med ett E efter skalan. En egenritad karta ska visa upp hur området ser ut idag.

Den första angivelsen i ett nytt kartklipp är alltid samma verkliga plats som den sista angivelsen i klippet innan anger – om det inte är en helt ny sträcka och det är första angivelsen du läser förstas, för då står du vid sträckans starttidskontroll.

N, NNO, NO, ONO, O, OSO, SO, S, SSV, SV, VSV, V, VNV, NV, NNV – det vill säga nord, nord-nord-ost, nord-ost och så vidare. Samtliga vädersträck kan alltså användas som angivelse.

usk – vägskal

mf – mitt för, kontrollen står på motsatt sida av karttecknets placering.

gm – genom, då ska man passera genom en punkt på kartan.

mm – millimeter, används för att förtydliga exakt angivelsepunkt.

OK – orienteringskontroll. Står som ensam skylt på höger sida parallellt efter den väg du färdas på. En OK är en tavla du kan orientera dig till enligt ett givet karttecken, till exempel en milsten, en väg, en stig, en bäck och så vidare.

TK – tidskontroll, ger dig start eller ankomsttid. På en orienteringssträcka får du vara maximalt tio minuter för tidig in i en mål-tk, men den chansen är oftast minimal då tiden aldrig vill räcka till riktigt!

Förkortningar som förekommer

Angivelser & kartskala

Man börjar med att ta ut första angivelsen på sidan, exempelvis V Alunda. Då söker man på kartan efter den första väg som man ser på kartan väst om A i Alunda. Den understrukna bokstaven är den bokstav som man ska utgå ifrån.

Sen fortsätter man genom angivelserna varefter som man åker sträckan. För att ta reda på hur långt man ska åka mellan angivelserna mäter man med en linjal. Är kartan i skala 1:10.000 (ett till tiotusen) är varje centimeter på kartan 100 meter i verkligheten. Enklast är att stryka bort de två sista nollorna i skalan så har man enkelt fått fram rätt metertal per uppmätt centimeter. 1 millimeter blir således 10 meter i verkligheten.

Provkörorder

På nästa sida finner du en liten körorder där du kan prova på hur det går till att läsa kartan vid bilorientering.

Den här körordern har du fått trettio sekunder innan din starttid vid TK1.

På dessa trettio sekunder hinner man med att kontrollera att man har fått rätt antal sidor med sig i körordern, i det här fallet ett blad, och man kanske även har hunnit med att börja på att läsa ett par angivelser.

Norr är alltid uppåt på en karta. Första kartklippets skala är 1:10.000.

Vid varje angivelse där det står OK ska man ha en *given orienteringskontroll* vid karttecken, i det här fallet ett *OK hus*.

Vid varje angivelse där det inte står OK före kan det stå en *passerkontroll* av något slag, men det behöver inte göra det.

Vid *Upplandsseriens* tävlingar skriver vi även in kontrollernas placering vid angivelserna i körordern för nybörjarna. Detta gör vi för att underlätta för nya kartläsare att komma i gång snabbt. Det är de siffrorna du ser inom paranteserna.

De enda angivelserna man normalt sett säkert vet att det står en kontroll vid är i körordern angivna TK (tidskontroll) och OK (orienteringskontroll).

– Man börjar med att ta ut startpositionen vid *Tidskontroll 1* som ligger öster om två i 7,42. Leta reda på 7,42 på kartan och *närmsta vägen* till öster om siffran två.

– Angivelsen på rad två ger oss ost om tre i 12,3. Nästa steg är att mäta med linjalen hur långt man ska åka på vägen från föregående punkt, som var vid O 7,42, eller om man kan orientera sig med hjälp av enbart karttecken så fungerar ju det också.

– Raskt vidare till vsk V Stenlyckan, väskäl längre fram på vägen alltså. Kartbyte.

– Vi ser också att kartskalan i andra klippet är 1:1.000 E, vilket betyder att kartan är egenritad av arrangören, och att den då överensstämmer med verkligheten. Första angivelsen i ett nytt klipp är alltid samma position som sista angivelsen i klippet innan. S 21 och sedan V 21 där vi får första passertavlan med en bokstav, skriv upp den bokstaven i ruta nummer 2 i tavelkortet.

– N, norr ett i 21 gör att vi svänger höger.

– O, ost fem i 65 (stig köres) gör att vi ska åka fram till en större väg, för att sedan svänga vänster och efter knappt 8 meter svänga vänster in på en stig som man ska följa fram till norr 88, för att sedan ta sig ut på den större vägen upp till positionen för öster 44. Och så vidare angivelserna igenom fram till sträckans mål-TK...

På den här sträckan får man med sig *sex passerkontroller*, *en orienteringskontroll* samt *start- och mål-TK:n*.

Provtävling i Bilorientering

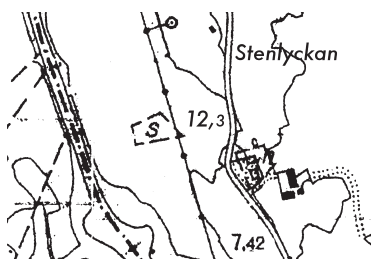
Rasbo MK:s Skogsturen • 2010-03-28

Körorder: 1

Sida: 1 av 1

Läng: 1 km

Tid: 3 min.

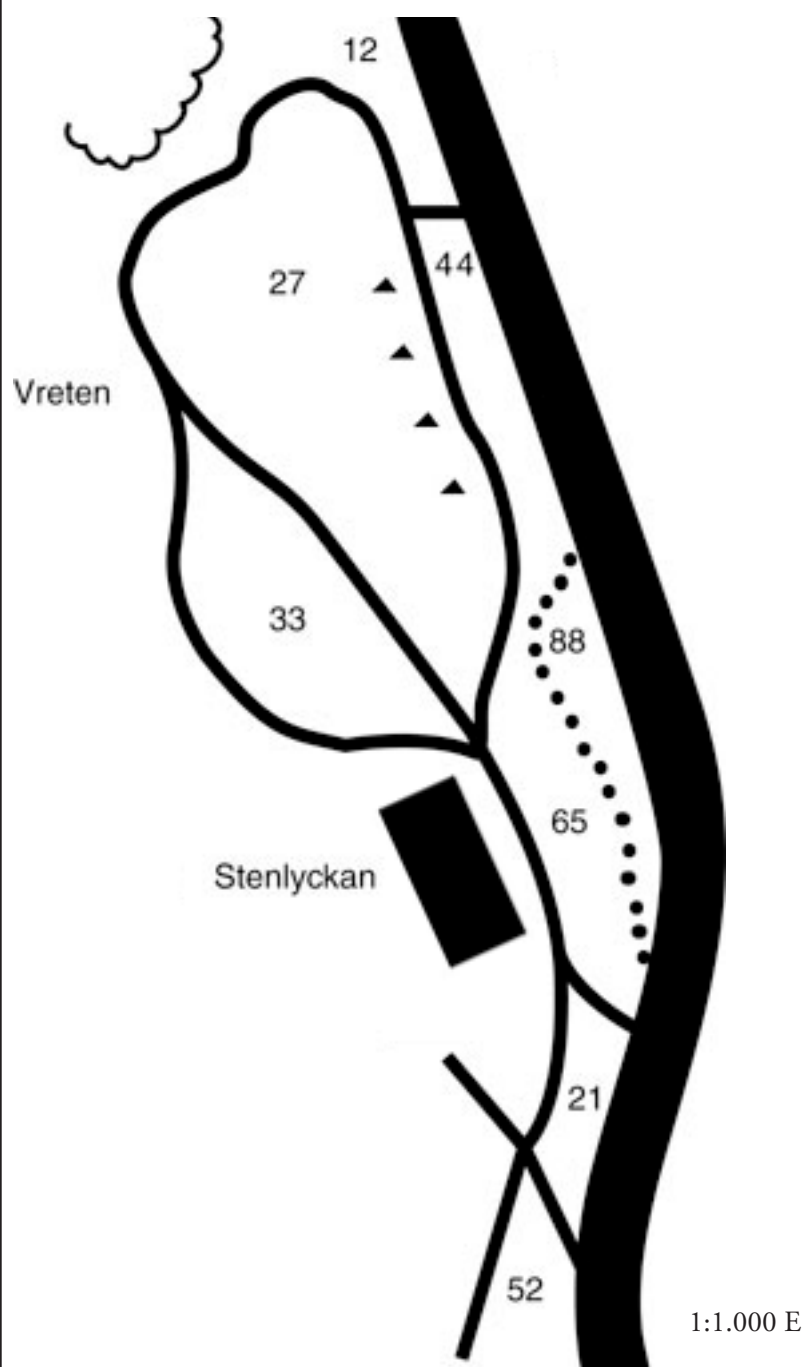
1:10.000

TK1

O 7,42

O 12,3

vsk V Stenlyckan

S 21

(2)

V 21

N 21

(3)

O 65 (stig köres)

N 88 (stig köres)

O 44

(4)

N 44

N 27

V 27

(5)

SV 33

8 mm V 88

(6)

V 44

S 12

O Vreten

(7)

O 33

(8) OK hus

O Stenlyckan

S 65

O 88

O 44

TK 9

O 12

Motorklubb

När man tävlar i en motorsport måste man vara medlem i en motorklubb. Ansök om ett klubbmedlemskap i din närhet.

I Uppland är *Rasbo MK* den största motorklubben med medlemmar tävlandes inom flera olika motorsportsdiscipliner, bland annat rally, folkrace, go-kart, motocross, enduro och bilorientering. Rasbo MK bildades 1960 och vi har klubbträffar i egna lokaler i Rasbo, Gävsta.

Webbsida Bilo Uppland

Vi inom bilorienteringen i Uppland håller oss med en egen webbsida. Där finner du inbjudningar till tävlingar i länet – som *Upplandsklubbarnas årliga Höstserie* – länkar till andra bilorienterare med mera. Där finns också några videofilmer att titta på om du vill se hur det ser ut under en bilorientering. En hel del innehåll är ur Rasbo MK-perspektiv.

Webbsida bilo.homeunix.org

Bilo i Sverige

Har en egen webbsida där du finner den officiella tävlingskalendern för alla tävlingar i riket, regler, gästbok och annan relevant information.

Webbsida www.bilorientering.se

Förbundet

Svenska Bilsportförbundet, SBF, har kansli i Stockholm och de har bland annat hand om licensfrågor.

SBF, Bilsportens hus, Bergkällavägen 31a, 192 79 Sollentuna

Telefon 08-626 33 00 – Telefax 08-626 33 22

Epost mailbox@sbf.se

Webbsida www.sbf.se

Förbundet i Uppland

Upplands Bilsportförbund, UBF, har kansli vid *Idrottens hus*, Sportfältsvägen 3 i Uppsala, granne med Diös-hallen.

UBF, Box 23062, 753 23 Uppsala

Telefon 018-27 70 09 – Telefax 018-24 77 30

Epost info@upplandsbf.se

Webbsida www.upplandsbf.se

Almunge MK, Box 19, 740 10 Almunge,
0174-205 98

Bilokontakt: Anders S. Karlsson, Frödingsgata
25, 754 21 Uppsala. Telefon 018-21 63 91

Films MK, Box 1, 747 01 Gimo

Bilokontakt: Kenneth Ottosson, Danielsväg 5,
815 37 Tierp. Telefon 0293-711 48.

www.filmsmk.se

MK Orion, Tulkavägen 7, 763 34 Hallstavik,
0175-222 80, Fax. 0175-222 01

Bilokontakt: Åke Andersson, Hargsvägen 30,
742 50 Hargshamn. Telefon 0173-200 01.

www.motorklubbenorion.com

Rasbo MK, Rasbo Gävsta, 755 96 Uppsala,
018-36 52 11, Telefax 018-36 50 74

Motorstadion Rörken, tel. 018-31 72 71

Gokart-banan, tel. 018-31 73 51

Motocross-banan, tel. 018-31 73 53

Epost rasbomk@rasbomk.se

www.rasbomk.se

Bilokontakt: Jesper Eklund, Snickargatan 12,
754 37 Uppsala, Telefon 0707-91 46 88

Epost jespereklund@bredband.net

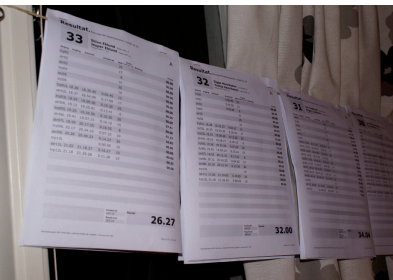
bilo.homeunix.org

Skepptuna MK, Våhlsta, 195 93 Märsta,
08-512 990 57, Fax. 08-512 990 57

Bilokontakt: Lars-Erik Hoverberg, Lilla Valla
Skepptuna, 195 93 Märsta. Tel. 08-51 29 32 66

www.skepptunamk.com

VÄLKOMNA ATT PROVA PÅ BILORIENTERING!